JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS PHILIPPE LÉGER

11 päivänä toukokuuta 2000 *

1. Esillä olevassa asiassa Tribunale civile e penale di Venezia (Italia) tiedustelee yhteisöjen tuomioistuimelta, onko direktiivien 75/362/ETY [1] ja 75/363/ETY, [2] sellaisina kuin ne ovat direktiivillä 82/76/ETY [3] muutettuina, säännöksillä välitön oikeusvaikutus. Direktiiveissä säädetään erikoistuvien lääkäreiden oikeudesta "asianmukaiseen palkkaan" täysipäiväisen tai osa-aikaisen koulutusjakson ajalta.

2. Yhteisöjen tuomioistuin on osittain jo vastannut tähän kysymykseen asiassa Carbonari ym. 25.2.1999 antamassaan tuomiossa. [4] Kyseisessä asiassa yhteisöjen tuomioistuimelta tiedusteltiin, ovatko edellä mainittujen direktiivien oikeutta palkkaan koskevat säännökset riittävän täsmällisiä ja ehdottomia, jotta niillä annettaisiin oikeussubjekteille välitön oikeus palkkaan täysipäiväisen koulutusjakson aikana.

3. Yhteisöjen tuomioistuimelta tiedustellaan nyt, voidaanko edellä mainitussa asiassa Carbonari ym. annettua ratkaisua soveltaa myös tapauksessa, jossa osa kantajista suorittaa koulutusjakson osa-aikaisena.

I Asiaa koskevat oikeussäännöt

A *Yhteisön oikeussäännöt*

1. Edellä mainittujen direktiivien asiaa koskevat säännökset

4. Vastavuoroista tunnustamista koskeva direktiivi koskee lääketieteen tutkintotodistusten, todistusten ja muiden muodollista kelpoisuutta osoittavien asiakirjojen vastavuoroista tunnustamista ja se sisältää toimenpiteet sijoittautumisvapauden ja palvelujen tarjoamisen vapauden tehokkaan käyttämisen helpottamiseksi. [5]

* Alkuperäinen kieli: ranska.

1 — Lääketieteen tutkintotodistusten, todistusten ja muiden muodollista kelpoisuutta osoittavien asiakirjojen vastavuoroisesta tunnustamisesta sekä toimenpiteistä sijoittautumisvapauden ja palvelujen tarjoamisen vapauden tehokkaan käyttämisen helpottamiseksi 16 päivänä kesäkuuta 1975 annettu neuvoston direktiivi 75/362/ETY (EYVL L 167, s. 1, jäljempänä vastavuoroista tunnustamista koskeva direktiivi).

2 — Lääkärintointa koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta 16 päivänä kesäkuuta 1975 annettu neuvoston direktiivi 75/363/ETY (EYVL L 167, s. 14, jäljempänä yhteensovittava direktiivi).

3 — Neuvoston direktiivi 82/76/ETY, annettu 26 päivänä helmikuuta 1982 (EYVL L 43, s. 21).

4 — Asia C-131/97, Carbonari ym., tuomio 25.2.1999 (Kok. 1999, s. I-1103).

5 — Vastavuoroista tunnustamista koskevan direktiivin toinen perustelukappale.

5. Vastavuoroista tunnustamista koskevassa direktiivissä erikoislääkärien tutkintotodistukset, todistukset ja muut muodollista kelpoisuutta osoittavat asiakirjat luokitellaan sen mukaan ovatko ne yhteiset kaikille jäsenvaltioille [6] vai kahdelle tai useammalle jäsenvaltiolle. [7] Ensin mainittujen todistusten vastavuoroinen tunnustaminen tapahtuu ilman eri toimenpiteitä, jos niiden haltijat ovat suorittaneet yhteensovittavassa direktiivissä asetetut vähimmäisedellytykset täyttävän koulutuksen vastavuoroista tunnustamista koskevan direktiivin 4 artiklan mukaisesti. Jälkimmäisen ryhmän osalta vastavuoroista tunnustamista koskevan direktiivin 6 artiklassa säädetään, että tunnustaminen tapahtuu ilman eri toimenpiteitä kyseisten jäsenvaltioiden välillä, edellyttäen kuitenkin, että niiden haltijat voivat osoittaa suorittaneensa yhteensovittavassa direktiivissä edellytetyn koulutuksen.

6. Yhteensovittavalla direktiivillä sovitetaan yhteen lääkärintointa koskevia lakeja, asetuksia ja hallinnollisia määräyksiä, minkä ansiosta "jäsenvaltiot saavat vapaasti järjestää alan opetuksen haluamallaan tavalla". [8]

7. Yhteensovittavalla direktiivillä yhdenmukaistetaan tietyiltä osin koulutusta koskevat vaatimukset ja lääkärintoimen harjoittamisen edellytykset lääketieteen eri erikoisaloilla " — — jotta erikoislääkärin tutkintotodistukset, todistukset ja muut muodollista kelpoisuutta osoittavat asiakirjat voitaisiin tunnustaa ja saattaa ammattia harjoittavat jäsenvaltioiden kansalaiset yhdenvertaiseen asemaan yhteisössä — — ". [9] "Nämä vähimmäisvaatimukset, jotka liittyvät koulutukseen pääsemiseen, sen vähimmäiskestoon, opetuksen antamistapaan ja opetuspaikkaan sekä koulutuksen valvontaan — — , koskevat kuitenkin vain kaikille jäsenvaltioille tai kahdelle tai useammalle jäsenvaltiolle yhteisiä erikoisaloja." [10]

8. Näitä direktiivejä muutettiin direktiivillä 82/76/ETY, jonka tavoite on selvästi ilmaistu sen kolmannessa perustelukappaleessa, jossa todetaan, että erikoislääkärien osa-aikaisen koulutuksen salliva uusi poikkeusmenettely tulisi määritellä tarkemmin. [11] Tällä direktiivillä tehtiin lisäksi vastavuoroista tunnustamista koskevaan sekä yhteensovittavaan direktiiviin teknisiä muutoksia, jotka ovat välttämättömiä jäsenvaltioissa tapahtuneen lainsäädännöllisen kehityksen ja direktiivien soveltamisesta ensimmäisinä vuosina saadun kokemuksen vuoksi. [12]

9. Sittemmin direktiivit on kumottu ja korvattu direktiivillä 93/16/ETY, [13] jolla ei muuteta edellä mainittujen direktiivien tärkeimpiä säännöksiä, vaan jonka mukaan on "järkevyyden ja selvyyden vuoksi suotavaa yhtenäistää mainitut direktiivit" ja yhdistää ne yhtenäiseksi tekstiksi. [14]

6 — Direktiivin 5 artiklan 2 kohta.

7 — Direktiivin 7 artikla.

8 — Yhteensovittavan direktiivin ensimmäinen perustelukappale.

9 — Direktiivin toinen perustelukappale.

10 — Direktiivin toinen perustelukappale.

11 — Ks. direktiivin 82/76/ETY 9—10 ja 12—14 artikla.

12 — Direktiivin 1—8 artikla ja 15 artikla, joilla muutetaan erityisesti vastavuoroista tunnustamista koskevan direktiivin edellä mainittuja 5 ja 7 artiklaa.

13 — Lääkäreiden vapaan liikkuvuuden sekä heidän tutkintotodistustensa, todistustensa ja muiden muodollista kelpoisuutta osoittavien asiakirjojensa vastavuoroisen tunnustamisen helpottamisesta 5 päivänä huhtikuuta 1993 annettu neuvoston direktiivi 93/16/ETY (EYVL L 165, s. 1).

14 — Direktiivin johdanto-osan ensimmäinen perustelukappale.

10. Yhteensovittavan direktiivin 1 artiklassa jäsenvaltiot velvoitetaan asettamaan ehdoksi erikoislääkärin toiminnan aloittamiselle ja harjoittamiselle vastavuoroista tunnustamista koskevan direktiivin 3 artiklassa mainitun tutkintotodistuksen, todistuksen tai muun muodollista kelpoisuutta osoittavan asiakirjan, jolla taataan se, että asianomainen henkilö on hankkinut koulutuksensa aikana yhteensovittavan direktiivin 1 artiklan 1 kohdan a—d alakohdassa mainitut vähimmäistiedot.

11. Yhteensovittavan direktiivin 2 artiklan 1 kohdassa, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 82/76/ETY,[15] säädetään niistä vaatimuksista, jotka lääketieteen erikoisalojen tutkintotodistuksen, todistuksen tai muun kelpoisuutta osoittavan asiakirjan antamiseen johtavan koulutuksen on täytettävä. Koulutus on muun muassa suoritettava täysipäiväisenä opiskeluna toimivaltaisten viranomaisten tai toimielinten valvonnassa liitteessä olevan 1 kohdan mukaisesti.[16] Lisäksi koulutus on suoritettava korkeakoulussa, opetussairaalassa tai tarvittaessa toimivaltaisten viranomaisten tai toimielinten tätä tarkoitusta varten hyväksymässä terveydenhuollon yksikössä.[17]

12. Yhteensovittavan direktiivin 2 artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltiot nimeävät saman artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen tutkintotodistusten, todistusten tai muiden muodollista kelpoisuutta osoittavien asiakirjojen myöntämiseen toimivaltaiset viranomaiset tai toimielimet.

13. Yhteensovittavan direktiivin 3 artiklan mukaan, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 82/76/ETY,[18] jäsenvaltiot voivat hyväksyä osa-aikaisen erikoistumiskoulutuksen. Artiklassa edellytetään kuitenkin tiettyjen vaatimusten noudattamista. Osa-aikainen erikoistumiskoulutus voidaan hyväksyä vain, jos täysipäiväinen koulutus ei olisi yksilöllisten perusteltujen syiden vuoksi mahdollista.[19] Osa-aikaista opetusta tulee antaa liitteessä I olevan 2 kohdan mukaan, ja sen tulee laadultaan vastata täysipäiväisen koulutuksen tasoa.[20] Osa-aikaisuus tai palkallinen yksityisvastaanoton pitäminen ei saa alentaa koulutuksen tasoa.[21] Erikoistumiskoulutuksen kokonaiskesto ei myöskään saa lyhentyä silloin, kun koulutus järjestetään osa-aikaisesti.[22]

14. Yhteensovittavaan direktiiviin direktiivillä 82/76/ETY[23] lisätyn liitteen 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Täysipäiväisen ja osa-aikaisen erikoislääkärinkoulutuksen ominaisuudet

15 — Sittemmin korvattu direktiivin 93/16/ETY 24 artiklan 1 kohdan c ja d alakohdalla.

16 — Direktiivin 2 artiklan 1 kohdan c alakohta.

17 — Direktiivin 2 artiklan 1 kohdan d alakohta.

18 — Sittemmin korvattu direktiivin 93/16/ETY 25 artiklalla.

19 — Yhteensovittavan direktiivin 3 artiklan 1 kohta, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 82/76/ETY ja sittemmin korvattuna direktiivin 93/16/ETY 25 artiklalla.

20 — Yhteensovittavan direktiivin 3 artiklan 2 kohta, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 82/76/ETY ja sittemmin korvattuna direktiivin 93/16/ETY 25 artiklan ensimmäisellä alakohdalla.

21 — Idem.

22 — Yhteensovittavan direktiivin 3 artiklan 2 kohta, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivin 93/16/ETY 25 artiklan 2 kohdan toisella alakohdalla.

23 — Sittemmin korvattu direktiivin 93/16/ETY liitteellä I.

1. *Täysipäiväinen erikoislääkärinkoulutus*

Tällainen koulutus tulee suorittaa toimivaltaisen viranomaisen hyväksymissä erityistehtävissä.

Siihen tulee kuulua osallistuminen kaikkiin lääketieteellisiin tehtäviin sillä osastolla, jossa harjoittelu suoritetaan, päivystys mukaan lukien, niin että erikoistuvan lääkärin kaikki ammatinharjoittamiseen käyttämät tavallisen työviikon tunnit koko vuoden aikana käytetään tähän käytännölliseen ja teoreettiseen koulutukseen toimivaltaisten viranomaisten vahvistamalla tavalla. Näistä tehtävistä maksetaan asianmukainen palkka.

Koulutus voidaan keskeyttää seuraavista syistä: asevelvollisuus, komennus, raskaus tai sairaus. Minkään keskeytyksen ei kuitenkaan tule lyhentää koulutuksen kokonaiskestoa.

2. *Osa-aikainen erikoislääkärinkoulutus*

Tämän koulutuksen tulee täyttää samat vaatimukset kuin täysipäiväinen koulutus, josta se poikkeaa ainoastaan siinä, että lääketieteellisiin tehtäviin osallistumisen aikaa voidaan lyhentää niin, että se on vähintään puolet 1 kohdan 2 alakohdassa säädetystä ajasta.

Toimivaltaisten viranomaisten tulee huolehtia siitä, että osa-aikaisen erikoislääkärinkoulutuksen kokonaiskesto ja laatu eivät alita täysipäiväisen koulutuksen kestoa ja laatua.

Tällaisesta osa-aikaisesta koulutuksesta maksetaan asianmukainen palkka."

15. Yhteensovittavan direktiivin 4 ja 5 artiklassa vahvistetaan erikoistumiskoulutuksen vähimmäiskesto, joka johtaa sellaisen tutkintotodistuksen, todistuksen tai muun muodollista kelpoisuutta osoittavan asiakirjan saamiseen, jota tarkoitetaan vastavuoroista tunnustamista koskevan direktiivin 5 ja 7 artiklassa ja joka on yhteinen kaikille jäsenvaltioille tai kahdelle tai useammalle jäsenvaltiolle.[24]

16. Lopuksi direktiivin 82/76/ETY 16 artiklassa säädetään, että jäsenvaltioiden on toteutettava direktiivin noudattamisen edellyttämät toimenpiteet viimeistään 31.12.1982.

24 — Korvattu direktiivin 93/16/ETY 5 ja 7 artiklalla.

2. Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntö

17. Niiden osalta, joita vastavuoroista tunnustamista koskevassa direktiivissä ja yhteensovittavassa direktiivissä, sellaisina kuin ne ovat muutettuina direktiivillä 82/76/ETY, tunnustetut oikeudet koskevat ja siltä osin kuin kyseessä on erikoistumassa olevien lääkärien oikeus palkkaan, yhteisöjen tuomioistuin on vakiintuneessa oikeuskäytännössään todennut, että "yhteensovittavan direktiivin 2 artiklan 1 kohdan c alakohdassa säädetty velvollisuus maksaa palkkaa lääkäreiden erikoistumista koskevilta koulutusjaksoilta koskee vain niitä erikoisaloja, jotka ovat yhteiset kaikille jäsenvaltioille tai kahdelle tai useammalle jäsenvaltiolle ja jotka on mainittu vastavuoroista tunnustamista koskevan direktiivin 5 ja 7 artiklassa". [25]

19. Yhteisöjen tuomioistuin totesi asiassa komissio vastaan Italia 7.7.1987 antamassaan tuomiossa, [27] että Italian tasavalta ei ollut noudattanut ETY:n perustamissopimuksen mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ollut toteuttanut säädetyssä määräajassa direktiivin 82/76/ETY noudattamisen edellyttämiä toimenpiteitä.

20. Tämän tuomion antamisen jälkeen direktiivi 82/76/ETY pantiin täytäntöön 8.8.1991 annetulla asetuksella (decreto legislativo) nro 257. [28]

21. Asetuksen nro 257 4 §:ssä määritetään erikoistumiskoulutukseen osallistuvien lääkärien oikeudet ja velvollisuudet ja sen 6 §:ssä säädetään heidän opiskeluaan varten myönnettävästä opintotuesta.

B *Kansallinen lainsäädäntö*

1. Italian lainsäädäntö

18. Vastavuoroista tunnustamista koskeva direktiivi ja yhteensovittava direktiivi on saatettu osaksi Italian tasavallan valtionsisäistä oikeutta 22.5.1978 annetulla lailla nro 217. [26]

22. Asetuksen nro 257 6 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa: "Erikoistumiskoulutukseen 2 §:n 2 alakohdassa tarkoitetussa ohjelmasuunnittelussa määriteltyjen rajoitusten mukaisesti hyväksytyille henkilöille, jotka osallistuvat koulutukseen täysipäiväisesti, myönnetään koko opintokokonaisuuden ajaksi opintotukea, jonka määrä on vahvistettu 21 500 000 liiraksi vuodelle 1991 lukuun ottamatta jaksoja, jolloin erikoistumisopinnot on keskeytetty. Opintotuen määrä sidotaan 1.1.1992 alkaen vuosittain inflaation tasosta riippu-

25 — Asia C-277/93, komissio v. Espanja, tuomio 6.2.1994 (Kok. 1994, s. I-5515, 20 kohta) sekä edellä mainitussa asiassa Carbonari ym. annetun tuomion 27 kohta.

26 — Gazzetta Ufficiale della Repubblica Italiana (jäljempänä GURI) nro 146, 29.5.1978.

27 — Asia 49/86, Kok. s. 2995.

28 — GURI nro 191, 16.8.1991, jäljempänä asetus nro 257.

vaan indeksiin ja määrää tarkistetaan joka kolmas vuosi terveysministeriön asetuksella — — valtion terveydenhoitopalveluissa toimivien lääkäreiden sopimuksissa sovellettavalla vähimmäispalkka-asteikolla tehtävien korotusten mukaisesti."

23. Asetuksen nro 257 8 §:n 2 momentissa säädetään lisäksi, että näitä säännöksiä sovelletaan lukuvuodesta 1991/1992 alkaen.

2. Italian lainsäädännön soveltaminen

24. On selvää, että Italian tasavalta on pannut täytäntöön direktiivin 82/76/ETY säännökset, jotka velvoittavat jäsenvaltiot maksamaan erikoistuville lääkäreille koulutuksen ajalta asianmukaista palkkaa, asetuksen nro 257 6 §:llä ja että kyseistä säädöstä on tulkittu siten, ettei sillä perustettua opintotukea sovelleta lukuvuoden 1991/1992 jälkeenkään ennen lukuvuotta 1991/1992 erikoistumiskoulutukseen kirjoittautuneisiin lääkäreihin. [29]

29 — Italian hallitus myönsi tämän kirjallisissa huomautuksissaan. Tämä ilmenee myös ennakkoratkaisupyynnön ranskankielisen käännöksen neljännen sivun kolmannesta kohdasta ja viidennen sivun toisesta kohdasta.

II Tosiseikat ja asian käsittely

25. Gozza ja 23 muuta kantajaa (jäljempänä kantajat) ovat kaikki suorittaneet lääkärintutkinnon ja olivat kirjoittautuneet Padovan yliopiston lääketieteellisessä tiedekunnassa muun muassa anestesiologian erikoistumiskoulutukseen lukuvuonna 1990/1991. He eivät saaneet asetuksen nro 257 perusteella myönnettävää opintotukea koulutuksensa alusta lukien. He nostivat huhtikuussa 1991 kanteen Pretore di Padovan työtuomioistuimessa (giudice del lavoro) ja vaativat, että heidän oikeutensa asianmukaiseen palkkaan sen erikoistumiskoulutuksen ajalta, johon he osallistuivat, tunnustettaisiin.

26. Tiettyjen menettelyä koskevien käänteiden jälkeen, jotka aiheuttivat Corte suprema di cassazionen puuttumisen asiaan toimivaltaristiriidan selvittämiseksi, asia saatettiin "foro erarialen" (julkistalouden alalla toimivaltainen tuomioistuin) ominaisuudessa olevan ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen käsiteltäväksi. Itse asiassa Corte suprema di cassazione katsoi, ettei tässä tapauksessa ole kyse minkäänlaisesta — julkis- tai yksityisoikeudellisesta, alisteisesta tai näennäisesti alisteisesta — työsuhteesta, joka edellyttäisi asian toimittamista työtuomioistuimena toimivan lainkäyttöviranomaisen ratkaistavaksi.

27. Lääkärit, joiden määrä menettelyn eri vaiheiden jälkeen oli noussut 24:stä 636:een, saattoivat asian 14.3.1996 päivä-

tyllä kanteella Tribunale civile e penale di Venezian ratkaistavaksi.

28. Kaikilla kantajilla on lääketieteen ja kirurgian tutkintotodistus, he osallistuivat Padovan yliopiston yhteydessä toimivissa eri erikoistumisoppilaitoksissa järjestettyyn koulutukseen ja vaativat, että heidän oikeutensa asianmukaiseen palkkaan tunnustettaisiin vastavuoroista tunnustamista koskevan direktiivin, yhteensovittavan direktiivin ja direktiivin 82/76/ETY mukaisesti, he vaativat tämän vuoksi Padovan yliopiston ja muiden vastaajien eli korkeakoulu-, tiede- ja teknologiaministeriön, terveysministeriön ja opetusministeriön velvoittamista maksamaan heille kuuluvat summat, jotka tultaisiin täsmällisesti määrittelemään oikeudenkäynnin kuluessa.

29. Pääasian vastaajat ovat vastustaneet tätä vaatimusta ja väittäneet, ettei kysymyksessä olevilla direktiiveillä voi olla välitöntä oikeusvaikutusta, koska niissä ei ilmoiteta, kenellä on velvollisuus maksaa asianmukainen palkka ja etenkään koska niissä ei täsmennetä niitä arviointiperusteita, joiden mukaan tämä palkka määritetään. Tämän vuoksi mainitut arviointiperusteet olisi vastaajien mukaan määriteltävä toisessa normilähteessä eli jokaisen jäsenvaltion kansallisessa lainsäädännössä, jolla direktiivi pannaan täytäntöön.

30. Pääasian vastaajat ovat lisäksi väittäneet, että asetuksen nro 257 6 §:llä, jolla Italian tasavalta täytti yhteisön oikeuden mukaisen velvoitteensa asianmukaisen palkan maksamisesta, ei luoda erilaista kohtelua (kantajien kaltaisten) ennen lukuvuotta 1991/1992 erikoistumiskoulutukseen kirjoittautuneiden lääkäreiden — joihin uusi kansallinen säännöstö ei sovellu — ja niiden lääkäreiden välille, jotka ovat kirjoittautuneet tällaiseen koulutukseen lukuvuoden 1991/1992 jälkeen ja joihin tätä säännöstöä sovelletaan. Ennen lukuvuotta 1991/1992 koulutukseen kirjoittautuneet lääkärit, joihin kantajat kuuluvat, eivät ole lainkaan velvollisia sitoutumaan täysipäiväiseen koulutukseen eivätkä lupautumaan olemaan harjoittamatta muuta ammattitoimintaa, toisin kuin lukuvuoden 1991/1992 jälkeen koulutukseen kirjoittautuneet lääkärit. Vastaajat ovat kuitenkin myöntäneet, että kantajat suorittivat osa-aikaisen erikoistumiskoulutuksen.

31. Tribunale civile e penale di Venezia katsoi, että asian ratkaisu riippuu riidanalaisten direktiivien tulkinnasta, minkä vuoksi se päätti lykätä asian käsittelyä ja esitti 7.10.1997 tekemällään päätöksellä yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Onko direktiivin 82/76/ETY säännöstä, jonka mukaan täysipäiväisestä ja osa-aikaisesta erikoislääkärinkoulutuksesta 'on maksettava asianmukainen palkka', tulkittava myös sen ajan osalta, jolloin Italian tasavalta ei ollut antanut erityisiä säännöksiä, siten, että erikoistumassa olevat lääkärit voivat vedota sen välittömään oikeusvaikutukseen, ja siten, että siinä myönnetään heille valtion toimivaltaisia viranomaisia kohtaan rajoittama-

ton oikeus saada asianmukainen palkka ammatillisen koulutuksen yhteydessä harjoitetusta toiminnasta?

2) Jos edellä mainitun oikeuden katsotaan olevan olemassa, minkä arviointiperusteiden mukaan määräytyy 'asianmukainen palkka' toisaalta täysipäiväisen ja toisaalta osa-aikaisen koulutuksen osalta?"

III Tapauksen tarkastelu

A *Ennakkoratkaisukysymysten tutkittavaksi ottaminen*

32. *Espanjan hallitus* väittää kirjallisissa huomautuksissaan, että esitetyt kysymykset on jätettävä ottamatta tutkittavaksi, koska asiaa koskevat tosiseikat on esitetty epätäydellisesti.[30] Espanjan hallituksen mukaan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, että yhteensovittavan direktiivin 2 artiklan 1 kohdan c alakohdassa säädetty velvollisuus palkan maksamiseen[31] lääketieteen erikoisalojen koulutusajanjaksojen ajalta koskee vain niitä erikoisaloja, jotka ovat kaikille jäsenvaltioille yhteisiä tai kahdelle tai useammalle jäsenvaltiolle yhteisiä ja jotka mainitaan vastavuoroista tunnustamista koskevan direktiivin 5 tai 7 artiklassa. Käsiteltävänä olevassa asiassa kansallinen tuomioistuin ei ole täsmentänyt, minkä erikoisalojen koulutukseen kantajat ovat osallistuneet.

33. On totta, ettei ennakkoratkaisupyynnössä esitetä kaikkia seikkoja, joiden perusteella yhteisöjen tuomioistuin voisi tyhjentävästi vastata kansallisen tuomioistuimen esittämään kysymykseen. Se, ettei asiassa ole täsmennetty, minkä erikoisalojen koulutukseen pääasian kantajat ovat osallistuneet, ei mielestäni kuitenkaan estä yhteisöjen tuomioistuinta vastaamasta kansallisen tuomioistuimen esittämään kysymykseen. Riittää kun todetaan, että hyvin vastavuoroista tunnustamista koskevassa direktiivissä ja yhteensovittavassa direktiivissä luetellaan kysymyksessä olevien erikoisalojen koulutuksen osalta selvästi sekä jäsenvaltioissa voimassa olevat nimikkeet että kysymyksessä olevia erikoisaloja vastaavien tutkintotodistusten, todistusten ja muiden muodollista kelpoisuutta osoittavien asiakirjojen antamiseen toimivaltaiset viranomaiset ja toimielimet.

34. Näin ollen kansallisen tuomioistuimen asia on määrittää pääasian kantajien joukosta ne, jotka osallistuvat johonkin tällaiseen erikoistumiskoulutukseen ja jotka voivat näin ollen saada yhteensovittavan direktiivin, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 82/76/ETY, nojalla oikeuden asianmukaiseen palkkaan koulutusajaltaan.[32]

30 — Kirjallisten huomautusten ranskankielisen käännöksen 20 kohdan kolmas kohta. Espanjan hallitus ei kuitenkaan toistanut näitä vaatimuksiaan asian suullisessa käsittelyssä yhteisöjen tuomioistuimessa.

31 — Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 16 kohta.

32 — Edellä mainittu tuomio asiassa Carbonari ym., 28 kohta.

35. *Italian hallitus* ei kiistä sitä, että ennakkoratkaisukysymykset on esittänyt EY:n perustamissopimuksen 177 artiklassa (josta on tullut EY 234 artikla) [33] tarkoitettu tuomioistuin, se vaatii kuitenkin yhteisöjen tuomioistuinta jättämään ennakkoratkaisukysymykset tutkimatta, koska ne on esittänyt tuomari, joka italialaisten menettelysääntöjen mukaan ei voi (tai ei vielä voi) ratkaista pääasian asiakysymystä.

36. Tältä osin on muistettava ensinnäkin se, että vakiintuneen oikeuskäytännön [34] mukaan perustamissopimuksen 177 artiklalla toteutetusta kansallisten tuomioistuinten ja yhteisöjen tuomioistuimen välisestä oikeudellisesta toimivallanjaosta seuraa, että kansallinen tuomioistuin pystyy paremmin arvioimaan niiden kysymysten tarkoituksenmukaisuuden ja merkityksen, jotka se esittää yhteisöjen tuomioistuimelle voidakseen ratkaista käsiteltävänään olevan asian.

37. Toiseksi "yhteisöjen tuomioistuimen ja kansallisten tuomioistuinten välisestä tehtävänjaosta seuraa, että yhteisöjen tuomioistuimen tehtävänä ei ole arvioida sitä, onko päätös asian saattamisesta sen käsiteltäväksi tehty tuomioistuinten organisaatiota ja oikeudenkäyntimenettelyjä koskevien kansallisen oikeuden sääntöjen mukaisesti". [35]

38. Edellä esitetystä seuraa, että ennakkoratkaisukysymykset otetaan tutkittaviksi.

B *Vastaus*

1. Alustavat huomautukset

39. Kansallinen tuomioistuin haluaa esittämillään kysymyksillä tietää, ovatko säännökset, jotka koskevat velvollisuutta maksaa asianmukainen palkka täysipäiväisestä [36] ja osa-aikaisesta [37] erikoistumiskoulutuksesta, sisällöltään ehdottomia ja riittävän täsmällisiä, jotta erikoistuvat lääkärit voisivat vedota tähän velvollisuuteen jäsenvaltion viranomaisia vastaan kansallisissa tuomioistuimissa, vaikka tätä direktiiviä ei ole pantu määräajassa täytäntöön.

33 — Yhteisöjen tuomioistuimen perusteista ennakkoratkaisukysymyksen esittäneen toimielimen oikeudellisen luonteen arvioimiseksi ks. erityisesti asia C-103/97, Köllensperger ja Atzwanger, tuomio 4.2.1999, (Kok. 1999, s. I-551, 17 kohta).

34 — Alkaen asiasta 26/62, Van Gend & Loos, tuomio 5.2.1963, (Kok. 1963, s. 1, Kok. Ep. I, s. 161); ks. myös asia 83/78, Pigs Marketing Board, tuomio 29.11.1978, (Kok. 1978, s. 2347, Kok. Ep. IV, s. 265).

35 — Asia C-435/97, WWF ym., tuomio 16.9.1999, (Kok. 1999, s. I-5613, 33 kohta) oikeuskäytäntöviittauksineen.

36 — Yhteensovittavan direktiivin 2 artiklan 1 kohdan c alakohta, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 82/76/ETY [kumottu ja korvattu direktiivin 93/16/ETY 24 artiklan 1 kohdan c alakohdalla] ja yhteensovittavan direktiivin liitteessä oleva 1 kohta, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 82/76/ETY (kumottu ja korvattu direktiivin 93/16/ETY liitteessä I olevalla 1 kohdalla).

37 — Yhteensovittavan direktiivin 3 artiklan 1 ja 2 kohta, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 82/76/ETY (kumottu ja korvattu direktiivin 93/16/ETY 25 artiklan 1 ja 2 kohdalla) ja yhteensovittavan direktiivin liitteessä oleva 2 kohta, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 82/76/ETY (kumottu ja korvattu direktiivin 93/16/ETY liitteessä I olevalla 2 kohdalla).

2. Velvollisuus maksaa palkkaa täysipäiväisestä erikoistumiskoulutuksesta

40. Täysipäiväisen erikoistumiskoulutuksen osalta yhteisöjen tuomioistuin on asiaa koskevien yhteisön säännösten sekä niiden Italian kansallisten säännösten, joilla kyseiset direktiivit pantiin täytäntöön — täsmälleen samojen kansallisten säännösten, joihin ennakkoratkaisukysymykset esittänyt tuomioistuin viittaa — huolellisen ja yksityiskohtaisen analyysin [38] perusteella jo esittänyt kansallisille tuomioistuimille kaikki ne seikat, joita ne tarvitsevat tämä tyyppisen asian ratkaisemiseen.

41. Kansallisten tuomioistuinten on tämän vuoksi sovellettava niiden käsiteltävinä olevissa asioissa yhteisön oikeussääntöjä sellaisina kuin yhteisöjen tuomioistuin on niitä tulkinnut asiassa Carbonari ym. [39]

42. Yhteisöjen tuomioistuin on edellä mainitussa asiassa antamassaan tuomiossa katsonut, että velvollisuudella maksaa palkkaa täysipäiväisestä erikoislääkärinkoulutuksesta on välitön oikeusvaikutus.

Yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että "yhteensovittavan direktiivin, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 82/76/ETY, 2 artiklan 1 kohdan c alakohdan ja sen liitteessä olevan 1 kohdan säännökset velvoittavat jäsenvaltiot maksamaan palkkaa lääketieteellisiä erikoisaloja koskevilta koulutusjaksoilta lääkäreille, joihin vastavuoroista tunnustamista koskevaa järjestelmää voidaan soveltaa, *silloin kun erikoisalat kuuluvat direktiivin soveltamisalaan*. Velvollisuus on sellaisenaan ehdoton ja riittävän täsmällinen." [40]

43. Yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että yhteensovittavan direktiivin, vastavuoroista tunnustamista koskevan direktiivin ja direktiivin 82/76/ETY systematiikan analyysistä seuraa, että velvollisuus maksaa palkkaa lääketieteen erikoisaloja koskevilta koulutusjaksoilta "on tällä tavoin täysin sidoksissa erikoislääkärien koulutuksellisiin vaatimuksiin, joiden avulla jäsenvaltiot voivat tunnustaa vastavuoroisesti erikoislääkärien tutkintotodistukset, todistukset ja muut muodollista pätevyyttä osoittavat asiakirjat vastavuoroista tunnustamista koskevan direktiivin mukaisesti" [41] ja että "jäsenvaltion, jossa erikoislääkärin koulutus suoritetaan, on taattava, että koulutuksessa noudatetaan kaikkia niitä vaatimuksia, joista yhteensovittavassa direktiivissä ja direktiivissä 82/76/ETY säädetään, ja että erikoistumassa oleville lääkäreille maksetaan palkkaa." [42]

44. Lisäksi yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että velvollisuus maksaa palkkaa

38 — Edellä mainittu tuomio asiassa Carbonari ym., tuomion 24—53 kohta.

39 — Asia C-320/88, Shipping and Forwarding Enterprise Safe, tuomio 8.2.1990 (Kok. 1990, s. I-285, Kok. Ep. X, s. 311, 11 kohta); asia C-342/97, Lloyd Schuhfabrik Meyer, tuomio 22.6.1999 (Kok. 1999, s. I-3819, 11 kohta) ja asia C-107/98, Teckal, tuomio 18.11.1999 (Kok. 1999, s. I-8121, 31 kohta).

40 — Edellä mainittu asia Carbonari ym., tuomion 44 kohta, kursivointi tässä.

41 — Edellä mainittu asia Carbonari ym., tuomion 41 kohta.

42 — Edellä mainittu asia Carbonari ym., tuomion 42 kohta.

täysipäiväisiltä koulutusjaksoilta "koskee vain niitä erikoisaloja, jotka ovat yhteiset kaikille jäsenvaltioille tai kahdelle tai useammalle jäsenvaltiolle ja jotka on mainittu vastavuoroista tunnustamista koskevan direktiivin 5 ja 7 artiklassa" [43] ja että näissä säännöksissä luetellaan "kyseessä olevien erikoisalojen koulutuksen osalta niin jäsenvaltioissa voimassa olevat nimikkeet kuin toimivaltaiset viranomaiset ja elimet." [44]

45. Tämän vuoksi yhteisöjen tuomioistuin on kehottanut kansallista tuomioistuinta tutkimaan tiettyjä seikkoja sen selvittämiseksi, myönnetäänkö tämä oikeus koulutettaville lääkäreille.

46. *Ensinnäkin* yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että kansallisen tuomioistuimen on tutkittava, kuuluvatko nämä lääkärit "sellaisten lääkärien ryhmään, jotka osallistuvat johonkin [yhteensovittavan direktiivin, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 82/76/ETY, 5 ja 7 artiklassa lueteltujen] erikoisalojen koulutukseen." [45]

47. *Toiseksi* yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että kansallisen tuomioistuimen on tutkittava, onko tämä koulutus järjestetty yhteensovittavassa direktiivissä, sellaisena kuin se on direktiivillä 82/76/ETY muutettuna, asetettujen vaatimusten mukaisesti.

Yhteisöjen tuomioistuin on siten todennut, että "yhteensovittavan direktiivin, sellaisena kuin se on direktiivillä 82/76/ETY muutettuna, liitteessä oleva 1 kohta on nimenomainen ja ehdoton, kun siinä *edellytetään osallistumista kaikkiin lääkinnällisiin tehtäviin sillä osastolla,* jossa harjoittelu suoritetaan, päivystys mukaan lukien, niin että erikoistuvan lääkärin kaikki ammatinharjoittamiseen käyttämät tavallisen työviikon tunnit koko vuoden aikana käytetään tähän käytännölliseen ja teoreettiseen koulutukseen." [46] Lisäksi tuomioistuin on todennut, että vaikka 1 kohdassa "säädetään, että toimivaltaisten viranomaisten on vahvistettava koulutusta koskevat tarkemmat säännöt, täysipäiväistä koulutusta koskevat vaatimukset on samassa kohdassa lueteltu riittävän täsmällisesti, *jotta kansallinen tuomioistuin voi päättää siitä,* ketkä pääasian kantajista, jotka kuuluvat erikoistumassa olevien lääkäreiden ryhmään, täyttävät yhteensovittavassa direktiivissä ja direktiivissä 82/76/ETY tarkoitetut täysipäiväisen erikoislääkärin koulutusvaatimukset lukuvuotta 1991/1992 edeltäviltä jaksoilta." [47]

48. *Toisaalta,* koska yhteensovittavan direktiivin ja direktiivin 82/76/ETY säännöt eivät ole ehdottomia siltä osin, kuin ne eivät sisällä mitään säännöksiä siitä, mikä toimielin olisi velvollinen maksamaan asianmukaisen palkan, siitä, mitä olisi pidettävä asianmukaisena palkkana eikä siitä, minkä menetelmän mukaan tämä palkka vahvistettaisiin, *yhteisöjen tuomioistuin on katsonut,* että "tältä osin yhteensovittavan direktiivin, sellaisena kuin se on direktiivillä 82/76/ETY muu-

43 — Edellä mainittu asia Carbonari ym., tuomion 27 kohta.
44 — Edellä mainittu asia Carbonari ym., tuomion 28 kohta.
45 — Edellä mainittu asia Carbonari ym.
46 — Edellä mainittu asia Carbonari ym., tuomion 33 kohta, kursivointi tässä.
47 — Edellä mainittu asia Carbonari ym., tuomion 34 kohta, kursivointi tässä.

tettuna, 2 artiklan 1 kohdan c alakohdan ja sen liitteessä olevan 1 kohdan säännökset eivät ole ehdottomia. Kansallinen tuomioistuin ei voi niiden perusteella päättää siitä, kuka on velvollinen maksamaan asianmukaisen palkan, eikä vahvistaa palkan määrää." [48]

49. Yhteisöjen tuomioistuimen sille perustamissopimuksen 177 artiklassa annetun tehtävän nojalla vahvistamien periaatteiden mukaisesti [49] ja mennen pidemmälle kuin muodollisesti esitetyt kysymykset edellyttävät, yhteisöjen tuomioistuin on muistuttanut kansalliselle tuomioistuimelle, että ensisijaisuuden periaate voi ratkaista ongelman, joka liittyy siihen, ettei välittömän oikeusvaikutuksen periaatetta tässä tapauksessa voitu soveltaa. Toisaalta yhteisöjen tuomioistuin on myös korostanut, että ensisijaisuuden periaate edellyttää tiettyjen velvoitteiden noudattamista.

50. Ensinnäkin yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että "— —kunkin kansallisen tuomioistuimen on kansallista oikeutta soveltaessaan, ja erityisesti, kuten tämän pääasian oikeudenkäynnissä, sellaisen lain säännöksiä soveltaessaan, jotka on annettu nimenomaisesti direktiivin täytäntöönpanemiseksi, tulkittava kansallista lainsäädäntöä *mahdollisimman pitkälle* direktiivin sanamuodon ja tarkoituksen mukaisesti, jotta direktiivissä tarkoitettu tulos saavuttaisiin, ja noudatettava näin EY:n perustamissopimuksen 189 artiklan kolmatta kohtaa — — ." [50] Tämän vuoksi kansallisen tuomioistuimen oli yhteisöjen tuomioistuimen mukaan asetuksen nro 257 osalta päätettävä "siitä, voidaanko kaikkia kansallisia oikeussääntöjä ja erityisesti direktiivin 82/76/ETY täytäntöönpanemiseksi annetun lain säännöksiä tulkita niiden voimaantulon jälkeisen jakson osalta niiden voimaantulosta alkaen direktiivin sanamuodon ja tavoitteiden valossa direktiivillä tavoitellun tuloksen saavuttamiseksi." [51]

51. Yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että siinä tapauksessa, ettei direktiivissä säädettyä tavoitetta kyetä saavuttamaan direktiivin mukaisen tulkinnan avulla, vahinkoa kärsineet kantajat voivat nostaa vahingonkorvauskanteen laiminlyönyttä jäsenvaltiota vastaan siltä osin kuin vahingonkorvauskanteen edellytykset täyttyvät. [52]

52. Yhteisöjen tuomioistuimen mukaan voidaan harkita myös kolmatta ratkaisua.

Tuomioistuin on nimittäin todennut, että "vahinko, joka on aiheutunut siitä, että

48 — Edellä mainittu asia Carbonari ym., tuomion 47 kohta.

49 — Yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan ennakkoratkaisun pyytäminen on yhteisöjen tuomioistuimen ja kansallisten tuomioistuinten yhteistyön väline [alkaen asiassa 16/65, Schwarze, 1.12.1965 annetusta tuomiosta, (Kok. 1965, s. 1081); ks. myös asia C-83/91, Meilicke, tuomio 16.7.1992 (Kok. 1992, s. I-4871, Kok. Ep. XIII, s. I-107, 22 kohta)].

50 — Edellä mainittu asia Carbonari ym., tuomion 48 kohta, kursivointi tässä.

51 — Edellä mainittu asia Carbonari ym., tuomion 49 kohta.

52 — Edellä mainittu asia Carbonari ym., tuomion 53 kohta.

direktiivi on täytäntöönpantu tätä varten säädetyn määräajan jälkeen, voidaan korvata soveltamalla direktiivin täytäntöönpanotoimenpiteitä taannehtivasti ja täydellisesti edellyttäen, että direktiivi on säännönmukaisesti täytäntöönpantu. Kansallisen tuomioistuimen on varmistettava, että edunsaajille myönnettävä vahingonkorvaus vastaa kärsittyä vahinkoa. Tätä tarkoitusta varten riittää, että direktiivin täytäntöönpanotoimenpiteitä sovelletaan taannehtivasti, säännönmukaisesti ja täydellisesti, paitsi jos edunsaajat näyttävät toteen, että heille on aiheutunut myös muita menetyksiä siitä syystä, etteivät he voineet aikanaan saada direktiivillä turvattuja rahallisia etuja ja että nämä menetykset on myös korvattava." [53]

3. Velvollisuus maksaa palkkaa osa-aikaisesta erikoislääkärinkoulutuksesta

53. Edellä mainittuun yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Carbonari ym. antamaan tuomioon sisältyvä analyysi, siltä osin kuin se koskee täysipäiväistä koulutusta, ja tästä analyysistä tehdyt päätelmät ovat mielestäni täysin sovellettavissa vastaavasti osa-aikaisesti toteutettuun erikoislääkärinkoulutukseen.

54. Yhteensovittavan direktiivin ja direktiivin 82/76/ETY tarkoituksesta ja sanamuodosta [54] seuraa, että osa-aikaisen erikoislääkärinkoulutuksen on laadullisesti ja määrällisesti vastattava täysipäiväistä erikoislääkärinkoulutusta.

55. Yhteensovittavan direktiivin, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 82/76/ETY, liitteessä olevassa kohdassa 2 esitetään selvät, tarkat ja ehdottomat säännöt, joiden mukaan osa-aikainen koulutus "poikkeaa [täysipäiväisestä koulutuksesta] ainoastaan siinä, että lääketieteellisiin tehtäviin osallistumisen aikaa voidaan lyhentää niin, että se on vähintään puolet 1 kohdan toisessa alakohdassa säädetystä ajasta" [55] ja joiden mukaan "toimivaltaisten viranomaisten tulee huolehtia siitä, että osa-aikaisen erikoislääkärinkoulutuksen kokonaiskesto ja laatu eivät alita täysipäiväisen koulutuksen kestoa ja laatua." [56]

Toisin sanoen osa-aikainen koulutus tarjoaa lääkäreille mahdollisuuden järjestää erikoistumiskoulutuksensa pidemmän ajanjakson aikana.

56. Edellä mainitun liitteen 2 kohdan kolmannessa alakohdassa säädetään lisäksi, että kun toisessa alakohdassa esitetyt edellytykset täyttyvät, tällaisesta osa-aikaisesta koulutuksesta maksetaan "asianmukainen palkka".

53 — Edellä mainittu asia Carbonari ym., tuomion 53 kohta.

54 — Ks. erityisesti direktiivin 82/76/ETY johdanto-osan kolmas perustelukappale.

55 — Yhteensovittavan direktiivin liitteessä I olevan 2 kohdan ensimmäinen alakohta, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 82/76/ETY.

56 — Idem, toinen alakohta.

57. Tämän vuoksi on katsottava, että koska osa-aikainen koulutus merkitsee vain muutosten tekemistä erikoislääkärinkoulutukseen siltä osin kuin kysymys on täysipäiväiseen erikoistumiskoulutukseen liittyvään opetukseen käytettävän ajan jakamisesta, ei näin mielestäni ole syytä tehdä asiasta erilaisia päätelmiä kuin edellä mainitussa asiassa Carbonari ym. annetussa tuomiossa.

Ratkaisuehdotus

58. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa Tribunale civile e penale di Venezian esittämään kysymykseen seuraavasti:

Lääkärintointa koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta 16 päivänä kesäkuuta 1975 annetun neuvoston direktiivin 75/363/ETY 2 artiklan 1 kohdan c alakohtaa ja sen liitteessä olevaa 1 kohtaa, sekä direktiivin 75/363/ETY 3 artiklan 1 ja 2 kohtaa sekä sen liitteessä olevaa 2 kohtaa, sellaisena kuin ne ovat muutettuina lääketieteen tutkintotodistusten, todistusten ja muiden muodollista kelpoisuutta osoittavien asiakirjojen vastavuoroisesta tunnustamisesta sekä toimenpiteistä sijoittautumisvapauden ja palvelujen tarjoamisen vapauden tehokkaan käyttämisen helpottamiseksi annetun direktiivin 75/362/ETY ja direktiivin 75/363/ETY muuttamisesta 26 päivänä tammikuuta 1982 annetulla neuvoston direktiivillä 82/76/ETY (direktiivit on sittemmin kumottu ja korvattu lääkäreiden vapaan liikkuvuuden sekä heidän tutkintotodistustensa, todistustensa ja muiden muodollista kelpoisuutta osoittavien asiakirjojensa vastavuoroisen tunnustamisen helpottamisesta 5 päivänä huhtikuuta 1993 annetulla neuvoston direktiivillä 93/16/ETY), on tulkittava seuraavasti:

— Velvollisuus maksaa erikoislääkäreille asianmukaista palkkaa lääketieteen erikoisaloja koskevien koulutusjaksojen ajan koskee vain niitä erikoisaloja, jotka ovat yhteiset kaikille jäsenvaltioille tai kahdelle tai useammalle jäsen-

valtiolle ja jotka on mainittu lääketieteen tutkintotodistusten, todistusten ja muiden muodollista kelpoisuutta osoittavien asiakirjojen vastavuoroisesta tunnustamisesta sekä toimenpiteistä sijoittautumisvapauden ja palvelujen tarjoamisen vapauden tehokkaan käyttämisen helpottamiseksi 16 päivänä kesäkuuta 1975 annetun neuvoston direktiivin 75/362/ETY 5 tai 7 artiklassa.

— Tämä velvollisuus on olemassa vain silloin, kun erikoistumiskoulutukseen osallistuvat lääkärit noudattavat direktiivin 75/363/ETY, jota on muutettu direktiivillä 82/76/ETY ja joka on korvattu direktiivillä 93/16/ETY, liitteessä olevassa 1 kohdassa säädettyjä täysipäiväisestä koulutuksesta johtuvia vaatimuksia, tai direktiivin 75/363/ETY, jota on muutettu direktiivillä 82/76/ETY ja joka on korvattu direktiivillä 93/16/ETY, liitteessä olevassa 2 kohdassa säädettyjä osa-aikaisesta koulutuksesta johtuvia vaatimuksia.

— Velvollisuus on ehdoton ja riittävän täsmällinen siltä osin kuin siinä edellytetään, että erikoislääkärin, joka vaatii direktiivissä 75/362/ETY säädetyn vastavuoroisen tunnustamisjärjestelmän soveltamista, on suoritettava koulutuksensa täysipäiväisesti tai osa-aikaisesti ja saatava siitä palkkaa.

— Kansallinen tuomioistuin ei tämän velvollisuuden perusteella sellaisenaan voi päättää siitä, kenellä on velvollisuus maksaa asianmukainen palkka, eikä vahvistaa tämän palkan määrää.

Kansallisen tuomioistuimen on kuitenkin direktiiviä ennen voimassa olleita ja sen jälkeen voimaan tulleita kansallisia säädöksiä soveltaessaan tulkittava niitä mahdollisimman pitkälle mainitun direktiivin sanamuodon ja tarkoituksen mukaisesti.